

SEMNIIFICAȚIA CERCETĂRII ÎN DOMENIUL CALITĂȚII VIEȚII

IOAN MĂRGINEAN

Noua perspectivă asupra societății introdusă de cercetările referitoare la calitatea vieții

Conceptul de calitate a vieții semnifică, în primul rând, o reevaluare a nivelului de dezvoltare atins de societatea omenească. Odată cu elaborarea acestui concept, la jumătatea deceniului șapte al secolului al XX-lea s-a operat o îndepărtare de perspectivă exclusiv economică asupra vieții sociale în evaluarea dezvoltării societății.

Dintr-o perspectivă îngust economisă ceea ce contează în mod efectiv în analiza societății este nivelul producției, cantitatea de bunuri de care se dispune. Or, s-a observat că nivelul înalt al indicatorilor economici nu conduce automat la o viață mulțumitoare pentru fiecare persoană. Prin urmare, s-a trecut de la aprecierea *cât de mult se produce*, la *cum se trăiește*. Prin lucrările științifice ale inițiatorilor (Bauer, Galbraith) și ale continuatorilor imediați (Delor, Sheldon, Campbell, Andrews, Converse etc.), s-a conturat un nou tip de cercetare, o nouă perspectivă asupra vieții sociale. Ea constă în faptul că diferitele aspecte ale vieții, care țin de mediul fizic și social, de condițiile de trai, dar și de viața personală, sunt supuse percepției și evaluării din partea populației.

Primele preocupări pentru studiul calității vieții au fost realizate în țările dezvoltate, cu intenția vădită de a urmări evaluările pe care oamenii le fac în legătură cu viața lor. Semnificația calității vieții populației nu este automat una care se situează la cote înalte în condițiile unui înalt nivel de dezvoltare economică. Acest lucru se întâmplă atât pentru faptul că bunăstarea nu este egal distribuită, mai mult, există chiar pungi de sărăcie în cadrul societăților cu un înalt nivel de dezvoltare, cât și pentru faptul că așteptările și evaluările oamenilor sunt diferite, chiar dacă ei se situează la aceeași cotă a standardului economic.

Semnificația inițială a conceptului de calitate a vieții a fost și este adesea denaturată în încercarea de a se "moderniza" contextele teoretice mai vechi. Rezultă astfel abordări simplificatoare, cu efecte contrare celor pe care le implică o cercetare efectivă de calitate a vieții, prin punerea semnului de egalitate între aceasta și unele dimensiuni specifice, cum ar fi standardul economic, starea de sănătate, satisfacția etc. Or, calitatea vieții cuprinzând elementele respective, pe lângă multe altele, nu se reduce la nici una dintre ele. Fără nici o îndoială că fiecare din dimensiunile respective pot fi abordate însă și separat. Dificultățile apar când ele sunt prezentate ca fiind cercetarea calității vieții. Simplificările respective golesc de conținut ceea ce ar trebui să fie o cercetare veritabilă a calității vieții. Aspectele semnalate aici au fost pe larg analizate într-o lucrare publicată în 1985, de către Schuessler și Fisher¹.

La rândul său Conferința mondială consacrată cercetării calității vieții, ce a avut loc în august 1996, în Prince George, Canada, a confirmat ceea ce s-a scris în urmă cu peste 10 ani².

Un alt aspect care merită să fie semnalat se referă la consecințele negative pentru înțelegerea corectă a conceptului de calitate a vieții prin încorporarea lui în diferite programe politice cu conținut demagogic. Prin acest fapt se ajunge repede la manipularea populației, trecându-se cu multă ușurință de la declararea obiectivului – calitate înaltă a vieții populației – la clamarea îmfăptuirii sale. Acesta a fost cazul regimurilor comuniste, dar practica respectivă este mult mai generală.

Din punctul nostru de vedere, conceptul de calitate a vieții este cu adevărat relevant dacă este menținut la semnificația conferită la lansarea lui, prin plusul cognitiv pe care îl aduce în raport cu situația existentă, plus care a și explicat, de fapt, lărga acceptabilitate a conceptului până la a deveni chiar o modă în cercetarea socială și în discursul politic.

Se poate admite că studierea calității vieții populației implică o cercetare de ansamblu a societății omenești, în care se îmbină nivelurile micro, mezo și macrosocial. Mai exact se pornește de la individ și apoi se trece la diferite grupuri sociale și comunități umane, pentru a se ajunge la societate ca întreg. Se instituie astfel o anumită perspectivă asupra socialului, pe care o considerăm întemeiată și relevantă, totodată.

Prin aceasta se completează gama modalităților și strategiilor de cercetare utilizate de către omul de știință pentru o cât mai bună cunoaștere a vieții sociale.

Primele studii asupra calității vieții apărute în România au promovat o astfel de perspectivă cuprinzătoare, în acord cu intențiile inițiatorilor. Calitatea

¹ Schuessler, K.F., Fisher, G.A., *Quality of Life Research and Sociology*, în *Annual Review Social*, 1985, vol.II, p.25-49.

² Mărginean, Ioan, *Conferința mondială asupra calității vieții*, Canada, 1996, în *Calitatea Vieții*, nr.3-4/1996.

vieții a fost definită ca *valoare pentru om a vieții sale*, măsura în care condițiile de viață oferă omului posibilitatea satisfacerii multiplelor sale nevoi, gradul în care viața este satisfăcătoare pentru om. În acest fel calitatea vieții se constituie ca un raport între starea existentă și evaluarea ei de către populație³.

După cum am văzut o paradigmă de cercetare a calității vieții constă în raportarea stării de fapt la evaluările emise de către populație în legătură cu starea respectivă. Uneori, însă, fie nu pot fi cunoscute stările de fapt, fie chiar se renunță la cunoașterea lor. În aceste cazuri obiectul investigațiilor îl reprezintă direct percepțiile pe care oamenii le au în legătură cu situațiile de fapt. Aici, mai mult ca în alte cazuri, se poate lua notă de așa numita lege Thomas (Realitatea devine așa cum o percepe subiectul, iar el se comportă în funcție de imaginea pe care o are.). Aceste percepții sunt, în fapt, aprecieri evaluative ale populației. Ea este cea mai în măsură să se pronunțe în legătură cu calitatea vieții sale. Judecățile normative emise de cercetător sau standardele impuse prin diferite programe sociale în legătură cu parametrii dezirabili ai diverșilor indicatori de calitate a vieții trec pe un plan secundar în raport cu evaluările populației. Acestea din urmă înglobează un întreg set de așteptări, interese, nevoi și niveluri de satisfacție specifice populației studiate la un moment dat. Dacă oamenii percep că trăiesc în sărăcie sau în bunăstare, acest fapt este relevant prin el însuși, cu atât mai mult dacă ei se simt fericiți sau nefericiți.

Satisfacerea la niveluri înalte a unor nevoi de viață nu este urmată întotdeauna și pentru fiecare persoană de evaluări înalte. Este valabilă, însă, și situația inversă, respectiv faptul că stărilor relativ precare ale condițiilor de viață nu le corespund neapărat numai evaluări negative.

Semnificația cercetărilor de calitate a vieții poate fi și una de barometru a stărilor de spirit existente în societate.

În cercetările desfășurate am constatat că între nivelul veniturilor și evaluările acestora, fie că este vorba de venitul lunar individual, fie de venitul lunar pe gospodărie, există o surprinzător de slabă legătură, deși semnificativă statistic. Aceeași situație se înregistrează și atunci când corelăm satisfacția față de venit cu valorile acestuia din urmă. În schimb, legătura este foarte puternică între indicatorii subiectivi, respectiv între evaluarea venitului și satisfacția față de venit⁴.

³ Zamfir, Cătălin (coord.), *Indicatori și surse de variație a calității vieții*, București, Editura Academiei Române, 1984.

⁴ Mărginean, Ioan, Țambrea, Narcisa, Voinea, Ion, *Evoluții în domeniul surselor standardului economic de viață al populației*, în *Calitatea vieții*, nr.3-4/1994.

După 1989, cercetările de calitate a vieții au cunoscut un reviriment semnificativ. În cele ce urmează ne propunem să aducem în atenție modul în care a fost proiectată cercetarea calității vieții într-un program longitudinal de studiu, prin realizarea unei diagnoze anuale⁵.

În elaborarea obiectivelor și proiectarea programului de cercetare s-a urmărit o perspectivă cuprinzătoare asupra calității vieții: "ansamblul condițiilor fizice, economice, sociale, culturale, politice și de sănătate în care trăiesc oamenii, conținutul și natura activităților pe care le desfășoară, caracteristicile relațiilor și proceselor sociale la care participă, bunurile și serviciile la care au acces, modelele de consum adoptate, modul și stilul de viață, evaluarea gradului în care împrejurările și rezultatele corespund așteptărilor populației, stările subiective de satisfacție, insatisfacție, fericire, frustrare"⁶.

Această definiție descriptivă a condus ulterior la operaționalizarea conceptului de calitate a vieții în mai multe dimensiuni și indicatori (în sensul demersului inițiat de P.Lazarsfeld). Dimensiunile identificate se referă la: populație, mediul natural, așezările umane, locuință, mediul social, familie, persoană, ocupare, muncă, resurse macroeconomice, venituri, consum, servicii, gospodărie, învățământ, asistență sanitară, cultură, asigurări și asistență socială, timpul liber, mediul politic, ordinea publică. În studiile de diagnoză a calității vieții, desfășurate anual, începând cu 1990, s-au utilizat peste 100 indicatori, fiind investigate eșantioane naționale reprezentative, de 1.500–2.000 persoane, în fapt tot atâtea gospodării familiale.

O caracteristică importantă a calității vieții o constituie faptul că elementele sale componente sunt puternic individualizate, au independență locală, ele nu pot fi substituite unele cu altele și nici nu se compensează unele cu altele. Condițiile precare de muncă nu pot fi suplinite de un nivel înalt al veniturilor pentru a se constitui valori medii ale calității vieții de muncă. Cu atât mai mult sunt evidente semnificațiile deosebite pentru elementele care aparțin unor domenii diferite ale calității vieții: un venit înalt nu poate compensa minusurile ce pot caracteriza starea de sănătate, viața socială sau politică și invers.

La întrebările cruciale: *Care este calitatea vieții populației României?* și *Cum a evoluat ea în perioada celor 6 ani care despart prima de ultima înregistrare?* încercăm să răspundem prin analiza în dinamică a datelor pentru anii 1990, 1993 și 1996 la un nucleu de 30 indicatori, din care 22 reprezintă percepții ale condițiilor de viață și de mediu, iar 8 sunt indicatori de satisfacție.

O primă constatare generală este aceea că subiecții investigați acordă valori modeste calității vieții lor.

⁵ Reluarea cercetărilor în acest domeniu a fost potențată de înființarea, în ianuarie 1990, a Institutului de Cercetare a Calității Vieții (director prof.univ.dr. Cătălin Zamfir, membru corespondent al Academiei Române), în cadrul Institutului Național de Cercetări Economice, aparținând Academiei Române. A se vedea și studiul din acest volum semnat de prof.univ.dr. Cătălin Zamfir.

⁶ Mărginean, Ioan, *Schiță de indicatori ai calității vieții*, București, C.I.D.E., 1991.

Din cei 30 de indicatori evidențiați, cei mai mulți iau valori cuprinse în intervalul 2–4 al scalei cu 5 grade de intensitate. Raportându-ne la media teoretică a scalei, respectiv valoarea 3, constatăm că în anul 1996, 16 indicatori au valori medii sub 3, din care 2 se situează sub valoarea 2, în timp ce 14 indicatori au valori medii peste 3, din care unul peste 4.

Semnificația acestor valori sporește dacă ne raportăm la ierarhia ce se constituie pornind de la cazurile problemă și ajungând la situațiile cele mai favorabile. Astfel în zona *foarte critică* (*probleme foarte grave* cu valori medii sub 2) se situează doi indicatori: participarea la decizie la nivel de local și central; urmează zona cu 3 indicatori ce iau valori medii *critice* (*probleme grave* cu valori de la 2 la 2,50): posibilitatea de a obține un loc de muncă, posibilitatea de afirmare în viață, satisfacția față de venit; zone cu *probleme serioase* (valori medii 2,50–3,00) include 11 indicatori: participarea la decizia de la locul de muncă, posibilitățile de petrecere a timpului liber, conducerea țării, satisfacția cu viața politică din țară, aprecierea vieții de zi cu zi, accesibilitatea învățământului, transportul în comun, respectarea drepturilor persoanei, satisfacția în legătură cu petrecerea timpului liber, satisfacția privind relațiile dintre oameni, securitatea pe stradă; zona de *avertisment* (valori medii 3–3,50) cuprinde 7 indicatori: condițiile de muncă, activitatea primăriei, starea de sănătate, asistența medicală, satisfacția cu realizările din viața personală, mediul înconjurător, locuința; zona *fără probleme* (valoarea între 3,50–4,02) tot 7 indicatori: satisfacția privind locul de muncă (numai cei ocupați), calitatea învățământului, satisfacția față de profesie, mass-media, relațiile cu vecinii, satisfacția cu viața de familie, relațiile de familie.

În al doilea rând, se constată că s-au produs modificări importante de-a lungul celor 6 ani. Astfel numai 2 indicatori (accesibilitatea învățământului și respectarea dreptului persoanei) se mențin la același nivel, în anul 1996 comparativ cu 1990. În rest avem de-a face cu 13 cazuri în care situația este percepută cu valoare inferioară și cu 15 cazuri în care au avut loc îmbunătățiri. Scăderile valorilor percepției calității vieții s-au produs mai ales în domeniile care descriu condițiile de viață ale persoanei: starea de sănătate, relațiile de familie, locuința, condițiile de muncă, relațiile cu vecinii, posibilitatea de afirmare în viață și de a obține un loc de muncă, participarea la decizie.

La rândul lor, îmbunătățirile sunt semnalate la nivelul unor indicatori care descriu mediul social: învățământul, mass-media, transportul, recrearea, îngrijirea sănătății, activitatea de conducere la nivel local și național. Îmbunătățiri ale valorilor se constată și în ceea ce privește nivelul de satisfacție exprimat de populație în legătură cu o serie de aspecte ale vieții: profesie, loc de muncă, timp liber, viața de familie, viața politică, relațiile dintre oameni, realizarea în viață. Sporirea nivelului indicatorilor care exprimă satisfacția populației este, fără îndoială, un semn pozitiv (excepție face sporirea insatisfacției cu venitul). Nivelul mai înalt de satisfacție se produce, totuși, în condițiile în care o serie de aspecte ale condițiilor de viață sunt percepute ca înregistrând o anumită involuție. Prin urmare, se poate susține că în anul 1996

avem de-a face cu un nivel mai scăzut al așteptărilor populației, comparativ cu perioada anterioară. O astfel de constatare este valabilă și pentru 1993, când 5 din cei 8 indicatori de satisfacție au înregistrat valori superioare anului 1990, deși pe ansamblu 11 din cei 22 indicatori de percepție a condițiilor de viață au valori inferioare anului 1990, cinci indicatori se mențin la același nivel, iar șase au înregistrat anumite creșteri. Cât privește evoluția în intervalul 1993–1996 la indicatorii condițiilor obiective sunt 13 valori mai mici, 5 valori mai mari și 4 valori stabile. La indicatorii de satisfacție sunt 5 valori mai mici și 3 valori mai mari.

DIAGNOZA CALITĂȚII VIEȚII

- valori medii -

Indicatori \ an	1990	1993	1996	Obs.*
Starea de sănătate personală	3,66	3,15	3,08	-
Relațiile din familie	4,26	4,11	4,02	-
Locuința	3,77	3,70	3,46	-
Calitatea mediului	3,46	3,45	3,34	-
Condițiile de muncă	3,38	3,35	3,17	-
Relațiile cu vecinii	4,07	4,08	3,95	-
Asistența medicală	3,18	3,33	3,23	+
Calitatea învățământului	3,44	3,59	3,57	+
Calitatea mass-media	3,34	3,35	3,71	+
Calitatea transportului în comun	2,63	2,75	2,89	+
Posibilități de recreare	2,46	2,67	2,61	+
Activitatea primăriei	2,96	2,62	3,07	+
Conducerea țării	3,26	2,61	2,63	-
Posibilități de afirmare	2,67	2,42	2,33	-
Accesibilitatea învățământului	2,86	2,96	2,86	x
Posibilități de obținere a unui loc de muncă	2,76	2,09	2,02	-
Securitatea pe stradă	2,91	2,70	2,99	+
Respectarea drepturilor persoanei	2,93	2,96	2,92	x
Participare la decizie la locul de muncă	2,72	2,64	2,54	-
Participare la decizie în localitate	2,17	1,86	1,89	-
Participare la decizie pe țară	2,23	1,52	1,68	-
Aprecierea vieții de zi cu zi	3,07	2,95	2,85	-
Satisfacția față de:				+
- profesie	3,34	3,74	3,63	
- locul de muncă	3,29	3,62	3,52	+
- timpul liber	2,73	3,00	2,92	+
- viața de familie	3,80	4,03	3,98	+
- venituri	2,77	2,56	2,33	-
- viața politică	2,53	2,40	2,70	+
- relațiile dintre oameni	2,88	2,73	2,96	+
- realizarea în viață	3,14	3,55	3,38	+

*Notă: - scădere; + creștere; x stabilitate. Diferențele pe rând, de la un an la altul, sunt semnificative la valori mai mari de 0,07.

Se constată o evoluție sinuoasă a valorilor. Sunt numai zece modele congruente: nouă de involuție continuă și unul de creștere progresivă. Din cele 20 modele incongruente, la 8 indicatori creșterilor din 1993 față de 1990 le-au urmat scăderi în 1996 (numai în patru cazuri s-a coborât sub nivelul atins în 1990); în șase cazuri de scăderi în 1993 față de 1990 a urmat o creștere în 1996; la 2 cazuri de valori stabile în 1993 le-a urmat o scădere în 1996 etc.

Prin urmare în perioada 1990–1996 valorile diagnozei calității vieții și gradul de satisfacție a populației față de condițiile de viață s-au menținut în aceeași zonă în cazul a 15 indicatori, 5 indicatori de satisfacție și 10 ai condițiilor de viață, în timp ce deteriorarea s-a produs în nouă cazuri (8 indicatori de condiții și unul de satisfacție față de venit) și 6 cazuri de creștere (4 de condiții și 2 de satisfacție).

După cum se observă, zona de sprijin pentru populație este cea reprezentată de viața de familie și mediul social imediat.

În percepția calității vieții de către populație putem sesiza un înalt grad de omogenitate a valorilor unor indicatori pentru diferitele categorii de populație, fie că este vorba de relațiile de familie și din mediul social imediat (cu valori mari), fie că este vorba de venituri (cu valori relativ mici). Totodată sesizăm și deosebiri marcante ale valorilor altor indicatori, în funcție de caracteristicile sociale și demografice ale populației⁷. Încercarea de sistematizare a diferențierilor în privința percepțiilor calității vieții pe categorii de populație ne-a condus la identificarea a două pattern-uri de distribuții: *opoziție și alternanță*. Aceste pattern-uri au fost identificate atât pentru anul 1990 cât și pentru 1996 (fără ca indicatorii să fie identici) și le avansăm ca ipoteze de verificat în continuare. (A se vedea anexele cu datele pentru 1996.)

Modelul *opoziției* este caracteristic *sexului*. Atunci când apar anumite diferențieri în percepțiile calității vieții, de regulă femeile înregistrează valori mai mici, fie că este vorba de reflectarea statutului lor social, fie că se pronunță în legătură cu aspectele materiale ale vieții. Avem în vedere – pentru 1996 – indicatorii de tipul: starea de sănătate, posibilități de afirmare în viață, relațiile de familie, securitatea personală, aprecierea vieții de zi cu zi, satisfacții în legătură cu profesia, posibilități de petrecere a timpului liber, viața de familie, venituri. Un astfel de model este evident și în cazul *naționalității*. Diferențele dintre români și maghiari se

⁷ Mărginean, Ioan. *Analiza comparativă a calității vieții*, în *Calitatea vieții*, nr.3-4/1991.

produc, însă, numai în două cazuri: percepția activității primăriei și a conducerii țării, când maghiarii au valori mai mici decât românii.

Modelul *alternanței* caracterizează diferențierile de percepție a calității vieții în funcție de mediul *rezidențial* și de *ocupație*. De această dată, categoriile considerate au atât valori mai înalte la unii indicatori, cât și valori scăzute la alți indicatori. În mediul rural, de exemplu, indicatori cu valori mai mici decât în urban sunt: starea de sănătate, relațiile de familie, relațiile cu vecinii, calitatea mass-mediei, transportul local, posibilitățile de recreare, posibilități de afirmare în viață, accesibilitatea învățământului, posibilitatea de a obține un loc de muncă, participarea la decizii pe țară, satisfacția cu petrecerea timpului liber și cu viața de familie. Valori mai mari se înregistrează pentru calitatea mediului, aprecierea conducerii la nivel de țară, securitatea pe stradă, decizia la locul de muncă și satisfacția privind viața politică și relațiile dintre oameni. Dacă privim lucrurile din perspectiva urbanului, exemplele date își schimbă categoria de încadrare.

Tot un astfel de model al percepției calității vieții este detectabil în funcție de *statusul ocupațional*, *tipul de activitate profesională*.

În legătură cu modelele de răspuns pe *grupe de vârstă*, situația este mai puțin precizată. În 1990 se părea că se evidențiază un model de răspuns în formă de *clopot* pentru trei categorii de vârstă, respectiv sub 30 ani, între 31 și 60 ani și peste 60 ani. În anul 1990 adulții aveau valori superioare comparativ cu tinerii și vârstnicii. Între ultimele două categorii de vârstă, vârstnicii aveau valori superioare tinerilor. În anul 1996, însă modelul respectiv nu se mai menține. Diferențele de percepție ce apar sunt fie crescătoare odată cu creșterea vârstei (calitatea mediului, conducerea țării, viața de zi cu zi sau satisfacția), fie descrescătoare (sănătatea, mass-media), apropiindu-se de modelul *alternanței*.

Cât privește rolul *pregătirii școlare* în 1990 se conturează un model *progresiv*. Valorile percepute ale calității vieții sporesc pe măsura creșterii nivelului de instrucție. Pentru 1996 modelul respectiv se estompează în favoarea celui al *alternanței*. Totuși cei cu studii superioare tind să aibă cele mai înalte valori, inclusiv la patru indicatori de satisfacție, respectiv profesia, locul de muncă, timpul liber, realizarea în viață.

Prin cercetări suplimentare ar urma să se clarifice în mai mare măsură sursele de variație ale calității vieții și rolul variabilelor socioprofesionale și demografice. Este ceea ce ne propunem să realizăm în studiile viitoare.

Anexa I

DIAGNOZA CALITĂȚII VIEȚII 1996

– Rezidență –

–valori medii–

Calitatea vieții percepute	Rural	Urban
Starea de sănătate personală	2,99	3,16
Relațiile din familie	3,95	4,01
Locuința	3,50	3,42
Calitatea mediului	3,76	3,00
Condițiile de muncă	3,12	3,20
Relațiile cu vecinii	3,89	3,99
Asistența medicală	3,21	3,25
Calitatea învățământului	3,56	3,57
Calitatea mass-media	3,47	3,89
Calitatea transportului în comun	2,80	2,90
Posibilități de recreare	2,33	2,83
Activitatea primăriei	3,12	3,04
Conducerea țării	2,88	2,44
Posibilități de afirmare	2,16	2,46
Accesibilitatea învățământului	2,59	3,07
Posibilități de obținere a unui loc de muncă	1,95	2,08
Securitatea pe stradă	3,22	2,81
Respectarea drepturilor persoanei	2,97	2,88
Participare la decizie la locul de muncă	2,76	2,44
Participare la decizie în localitate	2,00	1,81
Participare la decizie pe țară	1,58	1,76
Aprecierea vieții de zi cu zi	2,97	2,75
Satisfacția față de:		
– profesie	3,66	3,62
– locul de muncă	3,59	3,49
– timpul liber	2,78	3,02
– viața de familie	3,92	4,02
– venituri	2,32	2,33
– viața politică	2,78	2,64
– relațiile dintre oameni	3,14	2,82
– realizarea în viață	3,43	3,33
Număr de subiecți	680	831

Anexa II

DIAGNOZA CALITĂȚII VIEȚII 1996

- Sexul -

-valori medii-

Calitatea vieții percepute	Masculin	Feminin
Starea de sănătate personală	3,28	2,90
Relațiile din familie	4,09	3,94
Locuința	3,49	3,43
Calitatea mediului	3,38	3,30
Condițiile de muncă	3,17	3,18
Relațiile cu vecinii	3,97	3,92
Asistența medicală	3,22	3,24
Calitatea învățământului	3,54	3,59
Calitatea mass-media	3,72	3,69
Calitatea transportului în comun	2,86	2,92
Posibilități de recreare	2,62	2,60
Activitatea primăriei	3,06	3,09
Conducerea țării	2,55	2,71
Posibilități de afirmare	2,39	2,27
Accesibilitatea învățământului	2,89	2,83
Posibilitatea de obținere a unui loc de muncă	2,06	1,98
Securitatea pe stradă	3,08	2,90
Respectarea drepturilor persoanei	2,94	2,89
Participare la decizie la locul de muncă	2,97	2,88
Participare la decizie în localitate	1,93	1,85
Participare la decizie pe țară	1,71	1,65
Aprecierea vieții de zi cu zi	2,95	2,75
Satisfacția față de:		
- profesie	3,71	3,53
- locul de muncă	3,56	3,48
- timpul liber	3,01	2,83
- viața de familie	4,08	3,88
- venituri	2,45	2,21
- viața politică	2,65	2,75
- relațiile dintre oameni	2,98	2,94
- realizarea în viață	3,42	3,34
Număr de subiecți	732	779

Anexa III

DIAGNOZA CALITĂȚII VIEȚII 1996

- Vârsta -

-valori medii-

Calitatea vieții percepute	Până la 30 ani	Între 31-60	Peste 61
Starea de sănătate personală	3,75	3,05	2,48
Relațiile din familie	4,06	4,01	3,99
Locuința	3,42	3,46	3,50
Calitatea mediului	3,26	3,27	3,59
Condițiile de muncă	3,28	3,13	3,12
Relațiile cu vecinii	3,90	3,95	3,98
Asistența medicală	3,29	3,24	3,15
Calitatea învățământului	3,63	3,52	3,60
Calitatea mass-media	3,82	3,75	3,46
Calitatea transportului în comun	2,91	2,88	2,92
Posibilități de recreare	2,64	2,58	2,65
Activitatea primăriei	3,05	3,07	3,10
Conducerea țării	2,44	2,63	2,86
Posibilități de afirmare	2,41	2,36	2,13
Accesibilitatea învățământului	2,85	2,88	2,79
Posibilități de obținere a unui loc de muncă	2,06	1,98	2,09
Securitatea pe stradă	2,95	3,01	2,98
Respectarea drepturilor persoanei	2,88	2,93	2,91
Participare la decizie la locul de muncă	2,43	2,57	2,70
Participare la decizie în localitate	1,88	1,89	1,91
Participare la decizie pe țară	1,69	1,68	1,67
Aprecierea vieții de zi cu zi	2,75	2,84	2,97
Satisfacția față de:	3,65	3,62	3,66
- profesie			
- locul de muncă	3,45	3,54	3,88
- timpul liber	2,99	2,87	2,96
- viața de familie	4,02	3,97	3,96
- venituri	2,36	2,32	2,29
- viața politică	2,53	2,70	2,89
- relațiile dintre oameni	2,84	2,95	3,13
- realizarea în viață	3,12	3,42	3,55
Număr de subiecți	340	847	324

Anexa IV

DIAGNOZA CALITĂȚII VIETII 1996

- Naționalitate -

-valori medii-

Calitatea vieții percepute	Română	Maghiară
Starea de sănătate personală	3,08	3,08
Relațiile din familie	4,03	3,90
Locuința	3,48	3,48
Calitatea mediului	3,24	3,25
Condițiile de muncă	3,17	3,32
Relațiile cu vecinii	3,95	3,94
Asistența medicală	3,22	3,30
Calitatea învățământului	3,57	3,51
Calitatea mass-media	3,72	3,80
Calitatea transportului în comun	2,90	2,93
Posibilități de recreare	2,60	2,84
Activitatea primăriei	3,09	2,86
Conducerea țării	2,66	2,35
Posibilități de afirmare	2,33	2,49
Accesibilitatea învățământului	2,86	2,87
Posibilități de obținere a unui loc de muncă	2,02	2,16
Securitatea pe stradă	2,98	3,15
Respectarea drepturilor persoanei	2,91	3,06
Participare la decizie la locul de muncă	2,52	2,83
Participare la decizie în localitate	1,90	1,88
Participare la decizie pe țară	1,68	1,70
Aprecierea vieții de zi cu zi	2,84	2,97
Satisfacția față de:		
- profesie	3,63	3,70
- locul de muncă	3,51	3,67
- timpul liber	2,92	3,04
- viața de familie	3,99	3,90
- venituri	2,34	2,22
- viața politică	2,71	2,73
- relațiile dintre oameni	2,96	3,07
- realizarea în viață	3,40	3,27
Număr de subiecți	1348	90

IV

Anexa V

DIAGNOZA CALITĂȚII VIEȚII 1996

- Pregătire școlară -

-valori medii-

Calitatea vieții percepute	Școală generală neterminată	Școală generală	Școală profesională	Liceu	Școală postliceală	Studii superioare
Starea de sănătate personală	2,34	2,95	2,67	3,47	3,38	3,58
Relațiile din familie	3,85	3,90	4,06	4,09	4,19	4,38
Locuința	3,35	3,38	3,43	3,60	3,68	3,60
Calitatea mediului	3,62	3,48	3,35	3,13	3,07	3,09
Condițiile de muncă	2,85	2,95	3,05	3,36	3,34	3,40
Relațiile cu vecinii	3,84	3,93	3,96	3,96	4,03	4,03
Asistența medicală	3,12	3,21	3,25	3,33	3,29	3,16
Calitatea învățământului	3,61	3,56	3,61	3,51	3,51	3,57
Calitatea mass-media	3,36	3,60	3,81	3,88	3,87	3,99
Calitatea transportului în comun	2,91	2,90	2,90	2,88	2,86	2,91
Posibilități de recreare	2,35	2,65	2,67	2,62	2,61	2,86
Activitatea primăriei	3,09	3,14	3,02	3,13	2,88	3,05
Conducerea țării	2,92	2,71	2,50	2,59	2,38	2,36
Posibilități de afirmare	2,02	2,15	2,35	2,50	2,55	2,91
Accesibilitatea învățământului	2,48	2,74	2,86	3,01	3,03	3,47
Posibilități de obținere a unui loc de muncă	1,83	1,92	1,95	2,18	2,00	2,54
Securitatea pe stradă	3,07	3,10	2,99	2,97	2,85	2,66
Respectarea drepturilor persoanei	2,83	2,95	3,04	2,91	2,89	2,95
Participare la decizie la locul de muncă	2,04	2,39	2,38	2,58	2,63	3,04
Participare la decizie în localitate	1,83	1,91	1,83	1,91	1,99	2,00
Participare la decizie pe țară	1,57	1,67	1,67	1,73	1,76	1,84
Aprecierea vieții de zi cu zi	2,80	2,90	2,79	2,84	2,88	3,04
Satisfacția față de:						
- profesie	3,46	3,47	3,59	3,63	3,71	4,04
- locul de muncă	3,65	3,38	3,43	3,54	3,67	3,72
- timpul liber	2,78	2,81	2,87	3,05	3,12	3,18
- viața de familie	3,79	3,86	4,04	4,10	4,16	3,23
- venituri	2,11	2,22	2,94	2,48	2,52	2,78
- viața politică	2,89	2,69	2,62	2,69	2,66	2,66
- relațiile dintre oameni	3,23	3,08	3,00	2,86	2,69	2,52
- realizarea în viață	3,39	3,38	3,40	3,32	3,45	3,59
Număr de subiecți	227	434	248	349	93	116

Anexa VI

DIAGNOZA CALITĂȚII VIEȚII 1996
- Ocupație -

-valori medii-

Calitatea vieții percepute	Agricultor	Muncitor	Tehnician	Personal cu studii superioare	Pensionar	Casnică	Șomer
Starea de sănătate personală	2,82	3,43	3,54	3,64	2,39	2,69	2,26
Relațiile din familie	3,92	4,02	4,14	4,37	3,99	3,85	3,96
Locuința	3,47	3,38	3,72	3,62	3,51	3,19	3,19
Calitatea mediului	3,86	3,16	3,24	3,01	3,37	3,17	3,25
Condițiile de muncă	2,83	3,03	3,48	3,40	2,93	3,60	2,01
Relațiile cu vecinii	3,88	3,94	4,10	4,01	4,01	3,72	3,90
Asistența medicală	3,21	3,25	3,38	3,15	3,21	3,23	3,19
Calitatea învățământului	3,70	3,62	3,49	3,53	3,53	3,51	3,45
Calitatea mass-media	3,40	3,80	3,88	4,05	3,71	3,60	3,63
Calitatea transportului în comun	2,78	2,93	2,81	2,84	2,96	3,25	2,81
Posibilități de recreare	2,21	2,66	2,61	2,83	2,87	2,53	2,58
Activitatea primăriei	3,24	3,03	3,24	3,08	2,94	2,93	2,98
Conducerea țării	2,99	2,52	2,65	2,24	2,75	2,46	2,40
Posibilități de afirmare	2,00	2,37	2,64	2,93	2,23	2,04	2,19
Accesibilitatea învățământului	2,51	2,84	3,02	3,55	2,93	2,59	2,78
Posibilități de obținere a unui loc de muncă	1,91	2,02	2,27	2,59	2,01	1,01	1,66
Securitatea pe stradă	3,24	3,01	2,95	2,64	2,88	2,88	3,11
Respectarea drepturilor persoanei	2,93	2,98	2,96	2,93	2,89	2,71	2,85
Participare la decizie la locul de muncă	2,72	2,20	2,87	3,06	1,81	1,86	1,67
Participare la decizie în localitate	1,93	1,83	2,12	2,94	1,80	1,82	1,77
Participare la decizie pe țară	1,61	1,66	1,80	1,91	1,65	1,55	1,63
Aprecierea vieții de zi cu zi	2,99	2,81	2,98	3,01	2,89	2,47	2,47
Satisfacția față de:							
- profesie	3,34	3,49	3,82	3,99	3,00	1,75	2,88
- locul de muncă	3,50	3,32	3,79	3,71	2,67	1,50	2,83
- timpul liber	2,59	2,97	3,03	3,14	3,06	2,58	2,85
- viața de familie	3,95	4,03	4,10	4,28	3,92	3,75	3,81
- venituri	2,23	2,37	2,72	2,83	2,20	1,80	1,79
- viața politică	2,85	2,63	2,72	2,59	2,79	2,46	2,59
- relațiile dintre oameni	3,24	2,96	2,87	2,45	3,00	2,85	2,95
- realizarea în viață	3,51	3,28	3,49	3,57	3,47	3,12	2,96
Număr de subiecți	276	365	200	84	299	112	114